ופדיון הבן. דילפינן לעיל בפירקין (דף כט.) נשים פטורות מלפדות במיהם דכתיב[ב] תיפדה תפדה: **ולר' יוחנן בן ברוקא דאמר.** תיובתא בפריה ורביה כתיב בנשים היכי ילף תו שאר מצות עשה שלא הזמן גרמא לחיוב ממורא הא הוו מורא ופריה ורביה שני כתובים כאחד: **לריכי.** כלומר לא בא כאחד נינהו ולמימרא דאין מלמדין אלא תרוייהו לריכי דאי הוה כתב חד לא גמיר אידך מינייה: **דרכו לכבש.** את הארץ במלחמה ואין דרכה כו' וכיון דלא קרינן בה וכבשוה לא קרינן בה פרו ורבו: **סיפק בידו לעשות.** לכבד את אביו שאין אימת אחריס עליו: **לא אפשר לו.** אפילו פנויה: **הניחא לו.** לעיל קאי דאותיבנא גילף מת"ת ושניון משום דהוי ת"ת ופדיון הבן כו': **מאי.** גילף מת"ת ופדיון הבן שאר מצות עשה שלא הזמן גרמא לפטור: **פפונאי ידעי לו.** תלמידים שבפפונא ומנו רב אחא בר יעקב שהיה דר בפפונא כדאמר בהשותפין (ב"ב דף טז.) גבי שטן ופניה לש"ש נתכוונו דרשה רב אחא בר יעקב בפפונא אתא שטן ונשקיה אכרעיה: **למען תהיה תורה.** הרי כל התורה הוקשה לתפילין ולא שבקינן הקישא וגמרינן מבנין אב ממלה והקהל לזמן גרמא ולא מתלמוד תורה ופדיון הבן לשלא הזמן גרמא: **ומדמצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות שלא הזמן גרמא נשים חייבות.** מדאילטריך למיכתב היקישא למיפטרינהו מזמן גרמא מכלל דבשאר מצות חייבות: **הניחא לו.** פלוגתא היא במסכת שבת (דף פא.) ובפרק בתרא דערובין (דף לה:): **מאי.** א"כ איפכא איכא למילף דשלא הזמן גרמא נשים פטורות: ומשני **מאן שמעת ליה האי סברא ר"מ.** בערובין ולדידיה לא אילטריך היקישא אלא כדגמרינן בריש מבנין אב וגמר מראיה דהוי מצות עשה שהזמן גרמא ונשים פטורות ודקשיא לן לעיל ונילף ממלה והקהל לחיובא ר"מ סבר שני כתובין הבאים כאחד אין מלמדין: ופרכינן **ורבי יהודה דאמר מלמדין.** בסנהדרין בפ' ד' מיתות (דף סז:) ואמר נמי בערובין (דף לו:) דתפילין מצות עשה שלא הזמן גרמא מא"ל דאיכא מילף מהיכא דתיבי תיתי פטורא למצות עשה שהזמן גרמא: **משום דהוי שמחה בו.** ולא סבירא לן כאביי דאמר לעיל אשה בעלה משמחה: **לכל עוגשין.** ולאוין[ד] עונשין מלקות הן: **דבי ר' אליעזר סגא בו.** לאו לפרושי מתני' מייתי לה אלא אידי דאייתינא עונשין מייתי נמי אגב מהיכא איתרבו לדיני ממון ומיתה למות על ידן ההורגן: **לכל מיפות.** שיתחייב ההורגן עליהם מיתה וכן השור כופר: **הך קמייתא.** דמשתעי בקרבן שבועת הפקדון דגזל הגר בפ' נשא: **דחיוסה היא.** דאי ליתא בכלל דינין אין לה חייס הכל גוזלין אותה והיא גוזלת את אחריס והכל בדילין היימנה: **אבל כופר.** והמית איש או אשה דמשתעי גבי כופר דשור המועד שהרג את האדם: דאיכא

ולרבי יוחנן בן ברוקא ניהוו מורא ופריה ורביה שני כתובין. ומ"ת אמאי לא[ע] קאמר לרבנן ליהוו מורא ומזוזה ב' כתובים ולמאי דפריסית לעיל[פ] דתרוייהו לריכי אתי שפיר: **מכלל דמ"ע שלא הזמן גרמא נשים חייבות.** פי' בקונטרס מדאילטריך קרא להיקישא למיפטר נשים מזמן גרמא מכלל דמ"ע שלא הזמן גרמא נשים חייבות פירוש דאי ה"א פטורות אמאי אילטריך הקישא דתפילין למיפטר נשים מזמן גרמא בלאו הכי נמי הוה ידעינן השתא כשלא הזמן גרמא נשים פטורות כ"ש דזמן גרמא ולא נהירא דהיכי מצי שתיק מהקישא דתפילין אדרבה אי שתיק מייניה הוה יליפינן ממלה והקהל דמ"ע שהזמן גרמא נשים חייבות לכך פירש ר"י מכלל דמ"ע שלא הזמן גרמא נשים חייבות דאי פטורות הוה ליה למיכתב הקישא דתורת ה' בפיך על ת"ת או על פדיון הבן להקישה אליו ולומר כי היכי דנשים פטורות מתלמוד[ק] או מפדיון דהיינו מ"ע שלא הזמן גרמא ה"נ פטורות מכל מ"ע שלא הזמן גרמא כמו דמקיש לפטור דהזמן גרמא לתפילין אלא ש"מ מדכתב האי היקישא לתפילין דהוי הזמן גרמא מכלל דשאר מצות עשה שלא הזמן גרמא חייבות:

אלא למ"ד תפילין הוי מ"ע שלא הזמן גרמא מאי איכא למימר. פי' הקונטרס דאדרבה איפכא הוה לן למימר דשלא הזמן גרמא נשים פטורות מתפילין ושהזמן גרמא נשים חייבות ממלה והקהל דסבר שני כתובים הבאים כאחד מלמדים ומשני מאן שמעת ליה דתפילין לא הוו זמן גרמא רבי מאיר וסבר לה אין מלמדים ופירש בקונטרס לדידיה לא אילטריך הקישא אלא כדגמרינן לעיל מבנין אב וגמרינן מראיה דהוי מ"ע שהזמן גרמא ונשים פטורות ודקשיא לן נילף ממלה והקהל לחיובא ר"מ סבר שני כתובים הבאים כאחד אין מלמדים עכ"ל[א] והיינו טעמא דמ"ע שהזמן גרמא נשים פטורות דדוקא במלה והקהל כתב רחמנא לומר דחייבות אבל כל מ"ע שהזמן גרמא בעלמא נשים פטורות דיין דאין מלמדין הוו כמו מיעוטא דוקא הני חייבות אבל אחריני לא[ב] וא"ת תינח זמן גרמא אבל שלא הזמן גרמא מנא ליה דחייבות וי"ל כיון דת"ת ופדיון הבן הוו שני כתובים הבאים כאחד ואין מלמדין הוו כמו מיעוטא דוקא הני פטורות אבל שלא הזמן גרמא בעלמא נשים חייבות:

משום דהוי שמחה מצה והקהל שלשה כתובים הבאים **באחד.** וא"ת תרלת ההיא דמ"ע שהזמן גרמא דפטורות דליכא למילף ממלה והקהל[ג] דאיכא שמחה בהדייהו הוו שלשה כתובים הבאים כאחד[ד] כדפריסית אלא דמ"ע שלא הזמן גרמא מנ"ל דחייבות אימא דפטורות מתלמוד תורה ופדיון הבן וי"ל דלית ליה דר' יוחנן בן ברוקא והוו להו ג' כתובים הבאים כאחד ת"ת ופדיון הבן ופריה ורביה וא"ת ולאביי דאמר לעיל (דף לד:) אשה בעלה משמחה א"כ ליכא אלא ב' כתובים ומאי מתרץ[ה] ר' יהודה דאמר מלמדין ממ"ע שהזמן גרמא אימא דילף לחיוב ממלה והקהל וי"ל דמוקי קידוש היום בהדי מלה והקהל והוו ג' כתובים ואין מלמדין ונשים[ו] חייבות בקידוש היום מן התורה דכתיב (שמות כ) זכור את יום השבת זכרהו על היין וכל שישנו בשמירה ישנו בזכירה והני נשי הואיל ואיתנהו בשמירה איתנהו נמי בזכירה: **משום כפרה חם רחמנא עליה.** וא"ת כ"ש דאם לא נכתבה חס עליה טפי דאין עליה לא עונש ולא חטא וי"ל דמכל מקום אילטריך[ז] כפרה היכא דכתיב בה עונש לנשים בהדיא כגון גבי עריות: אש

ולרבי יוחנן בן ברוקא[ג] דאמר על שניהם הוא אומר[1] ויברך אותם אלהים[2] פרו ורבו מאי איכא למימר משום דהוה ת"ת ופדיון הבן שני כתובים הבאים כאחד[3] וכל שני כתובים הבאים כאחד אין מלמדין ולרבי יוחנן בן ברוקא נמי ניהוו פריה ורביה ומורא שני כתובים הבאים כאחד ואין מלמדין צריכי דאי כתב רחמנא מורא ולא כתב פריה ורביה הוה אמינא וכבשוה אמר רחמנא איש דדרכו לכבש אין אשה דאין דרכה לכבש לא ואי כתב פריה ורביה ולא כתב מורא ה"א[4] איש דסיפק בידו לעשות אין אשה דאין סיפק בידה לעשות לא וכיון דאין סיפק בידה לעשות לא תתחייב כלל צריכא הניחא למ"ד שני כתובים הבאים כאחד אין מלמדין אלא למ"ד מלמדין מאי איכא למימר אמר רבא[5] פפונאי ידעי לה לטעמא דהא מילתא ומנו רב אחא בר יעקב אמר קרא[1] והיה לך לאות על ידך ולזכרון בין עיניך למען תהיה תורת ה' בפיך[6] הוקשה כל התורה כולה לתפילין מה תפילין מ"ע שהזמן גרמא ונשים פטורות אף כל מ"ע שהזמן גרמא נשים פטורות ומדמצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות מכלל דמ"ע שלא הזמן גרמא נשים חייבות הניחא למ"ד תפילין מ"ע שהזמן גרמא אלא למ"ד תפילין[7] מ"ע שלא הזמן גרמא מאי איכא למימר מאן שמעת ליה דאמר תפילין מ"ע שלא הזמן גרמא ר' מאיר וסבר לה שני כתובים הבאים כאחד[8] וכל[9] שני כתובים הבאים כאחד אין מלמדין ולר' יהודה דאמר שני כתובים הבאים כאחד מלמדין ותפילין מ"ע שלא הזמן גרמא מא"ל משום דהואי מצה שמחה והקהל שלשה כתובים הבאים כאחד ושלשה כתובים הבאים כאחד אין מלמדין: [8]וכל מצות לא תעשה וכו': מנהני מילי[10] אמר רב יהודה אמר רב וכן תנא דבי ר' ישמעאל אמר קרא[3] איש או אשה כי יעשו מכל חטאת האדם[2] השוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשים שבתורה[9] דבי רבי אליעזר תנא אמר קרא[4] אשר תשים לפניהם השוה הכתוב אשה לאיש לכל דינים שבתורה דבי חזקיה[10] תנא אמר קרא[5] והמית איש או אשה השוה הכתוב אשה לאיש לכל מיתות שבתורה[11] וצריכא דאי אשמעינן הך קמייתא משום כפרה חס רחמנא עלה אבל דינין אימא איש דבר משא ומתן אין אשה לא ואי אשמועינן הא משום דחיותה היא אבל כופר אימא איש

שפז א מיי' פי"ב מהל' ע"ז הל' ג סמג לאוין נח:

שפח ב מיי' פי"ז מהל' איסורי ביאה הל' ה סמג לאוין קכה:

תורה אור השלם

1. וַיְבָרֶךְ אֹתָם אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ וּמִלְאוּ אֶת הָאָרֶץ וְכִבְשֻׁהָ וּרְדוּ בִּדְגַת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבְכָל חַיָּה הָרֹמֶשֶׂת עַל הָאָרֶץ:

בראשית א כח

2. וְהָיָה לְךָ לְאוֹת עַל יָדֶךָ וּלְזִכָּרוֹן בֵּין עֵינֶיךָ לְמַעַן תִּהְיֶה תּוֹרַת יְיָ בְּפִיךָ כִּי בְיָד חֲזָקָה הוֹצִאֲךָ יְיָ מִמִּצְרָיִם:

שמות יג ט

3. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל חַטֹּאת הָאָדָם לִמְעֹל מַעַל בַּיְיָ וְאָשְׁמָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא:

במדבר ה ו

4. וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תָּשִׂים לִפְנֵיהֶם:

שמות כא א

5. וְאִם שׁוֹר נֶגֵח הוּא מִתְּמֹל שִׁלְשֹׁם וְהוּעַד בִּבְעָלָיו וְלֹא יִשְׁמְרֶנּוּ וְהֵמִית אִישׁ אוֹ אִשָּׁה הַשּׁוֹר יִסָּקֵל וְגַם בְּעָלָיו יוּמָת: שמות כא כט

מוסף רש"י

על שניהם הוא אומר כו'. דאשה נמי מיפקדה אפריה ורביה (גיטין מג:). **דסיפק בידו לעשות.** יכול, שאין מוחה בידו (לעיל ל:). **פפונאי.** בני פפונא, שם מקום (ב"ק נד:). **הניחא למ"ד תפילין מצות עשה שהזמן גרמא.** וקסבר גילה לאו זמן תפילין מ"ע שבת ויו"ט לאו זמן תפילין הילכך כיון דליכא שעתא דלא מחייב בה זמן גרמא הוא (לעיל ל:). **תפילין מצות עשה שלא הזמן גרמא.** מצות תפילין כל שעה גם בשבת דאי מפקת הוי להו זמן קבוע (ערובין צו.). **לכל עונשין שבתורה.** לאו וכרת, אבל עשה לא הוי עונש, הלכך מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות, אבל לא תעשה בין שהזמן גרמא בין שלא הזמן גרמא נשים חייבות (יבמות פד:). מכאן שהנשים חייבות על כל לא תעשה שבתורה שהרי עונשן מלקות (פסחים מג:). **אשר תשים לפניהם.** כולן בכלל (ב"ק טו.). **הך קמייתא.** אים או אשה כי יעשו דמשתעי בקרבן (שם). **משום כפרה חס רחמנא.** דמיהו כאים לענין כפרה (שם). **משום דחיותה היא.** דאי לא הואי בכלל דיין הוי פרשי תגרי מיניה (שם).

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה מכלל וכו' מתלמוד תורה או מפדיון הבן דהיינו מ"ע: (ב) ד"ה משום דהוי וכו' ומאי מתרץ לר' יהודה:

מוסף תוספות

א. ואומר השר מקרצי דא"צ למיגמר מראי"ה כפרש"י אלא. תוס' יגיעים מונא במהרש"א ועי' מהרש"ל ועגמו"י שמפרשים תוס' לשיטת רש"י. ב. וכן כל דוכתא דאמרינן ב' כתובים אין מלמדין הא איפכא מלמדין בלא שום קרא אחרינא. שם.

איש דבר מצות הוא אין אשה לא. ולאו דוקא דהא איתקש עבד לאשה לחייבו במצות כאשה דגמר (בחגיגה דף ד.) לה לה מאשה אלא הכי קאמר אינה חייבת כל כך כמו איש: **הרי הוא בזקן לכל דבריו.** וא"ת ואיך תמצא זקן בסרים והרי מי שאין לו זקן אחד מסימני סרים ואמרינן [ע] בסרים עד שיהיו בו כולן וי"ל כגון שהביא זקן אחר רוב שנותיו דכה"ג סרים הוא כדאמר פ' יוצא דופן (נדה דף מז:) דכי לא נולדו בו סימני סרים הוה קטן עד רוב שנותיו ובהגיע לרוב שנותיו הוה גדול והוה סרים[פ]:

להשחתה לא מצית אמרת דיליף פאת וכו'. וא"ת למה לי ג"ש הא מוכח ליה שפיר מדשני קרא בדיבוריה[ב] וי"ל דה"מ מקמי דשמעינן בברייתא דיש להם חשיבות זקן בשום מקום אבל לבתר דשמעינן [ג] דגלי ליה לן למעוטי מדשני כו': **אם כן ליכתוב את שבזקנך.** פירוש א"כ דלהכי הוא דאתא [ב] דהפסיק הענין נכתוב את שבזקנך דהוה ליה כמאן דכתיב פאה דהא כתיב פאה בהאי קרא ראש ונוכל לומר בנין אב שחייב בפאת זקן בכהנים כדכתיב ופאת זקנם לא יגלחו וחייב פאת זקן בישראל מכהנים מאי פאת ש"מ ג"ש שלימה לימדך הכתוב אף לכל האמור בענין [ד] כגון הקפת הראש ופאת זקן דדרשינן בני אהרן ולא בנות אהרן וכ"ש בישראל מג"ש דפאת פאת: **וכי כתב עם קדוש לשריטה הוא דכתיב.** פירש בקונטרס דסד"א דגדילה ושריטה תרתי ניהו וחד ביד וחד בכלי וא"ת מי הזקיקנו לומר דכי עם קדוש קאי אשריטה שלא הוזכרה באותה פרשה כלל ולא קאי אגדילה ואקרחה דכתיבי בהאי עניינא וי"ל דניחא ליה טפי למימר דכי עם קדוש קאי אשריטה אע"פ שלא הוזכר באותה פרשה מלכתם המקרא ולומר דבנים אתם לא קאי אלא תתגודדו דסמיך ליה אלא אקרחה שאין סמוך לו שהרי גדילה הפסיק הענין ואפכא לא מצית אמרת כדמפרש גמרא ומה ראית להוציא את הקרחה מכלל הגדילה שלפניו: מי

איש דבר מצות אין אשה לא [פ] ואי אשמעינן הא משום דאיכא איבוד נשמה חס רחמנא עלה אבל הנך תרתי אימא לא צריכא: חוץ מבל תקיף ובל תשחית כו': בשלמא בל תטמא למתים דכתיב [1] אמור אל הכהנים בני אהרן [ב] בני אהרן [א] ולא בנות אהרן אבל בל תקיף ובל תשחית מנלן דכתיב [2] לא תקיפו פאת ראשכם ולא תשחית את פאת זקנך [ג] כל שישנו בהשחתה ישנו בהקפה והני נשי הואיל [ב] ולא [ד] איתנהו בהשחתה [3] ליתנהו בהקפה ומנלן דלא איתנהו בהשחתה [ה] איבעית אימא סברא דהא לא אית להו זקן [ו] ואיבעית אימא קרא דאמר קרא לא תקיפו פאת ראשכם ולא תשחית את פאת זקנך מדשני קרא בדיבוריה דא"כ ניכתוב רחמנא פאת זקנכם מאי זקנך זקנך [ד] ולא זקן אשתך ולא והתניא [ז] זקן אשה והסרים שהעלו שער הרי הן כזקן לכל דבריהם מאי לאו להשחתה אמר אביי להשחתה לא מצית אמרת דיליף פאת פאת מבני אהרן מה להלן נשים פטורות אף כאן נשים פטורות ואי סבירא לן דכי כתב בני אהרן אכוליה ענינא כתיב נישתוק קרא מיניה ותיתי בק"ו ואנא אמינא [ח] ומה כהנים שריבה בהם הכתוב מצות יתירות בני אהרן ולא בנות אהרן ישראל לא כ"ש אי לאו ג"ש הוה אמינא הפסיק הענין השתא נמי נימא הפסיק הענין ואי משום ג"ש מיבעי ליה [ט] לכדתניא [3] לא יגלחו יכול גילחו בספריים יהיה חייב ת"ל לא תשחית יכול לקטו במלקט וברהיטני יהא חייב ת"ל לא יגלחו [ה] הא כיצד גילוח שיש [י] בה השחתה הוי אומר זה תער א"כ ניכתוב קרא את שבזקנך מאי פאת זקנך ש"מ תרתי ואלא הא דתניא זקן האשה והסרים שהעלו שער הרי הן כזקן לכל דבריהם למאי הלכתא אמר מר זוטרא [י] לטומאת נגעים טומאת נגעים בהדיא כתיבא [4] ואיש או אשה כי יהיה בו נגע בראש או בזקן אלא אמר מר זוטרא לטהרת נגעים טהרת נגעים נמי פשיטא כיון דבת טומאה היא בת טהרה היא איצטריך סד"א לצדדים כתיב איש או אשה כי יהיה בו נגע בראש [כ] או בזקן הדר אתאן לאיש קמ"ל איסי [ל] תני אף בל יקרחו נשים פטורות מ"ט דאיסי דדריש הכי [5] בנים אתם לה' אלהיכם לא תתגודדו ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת כי עם קדוש אתה לה' אלהיך בנים ולא בנות לקרחה אתה אומר לקרחה או אינו אלא לגדידה כשהוא אומר כי עם קדוש אתה לה' אלהיך הרי גדידה אמור הא מה אני מקיים בנים ולא בנות לקרחה ומה ראית לרבות את הגדידה ולהוציא את הקרחה מרבה אני את הגדידה שישנה במקום השער ושלא במקום שער ומוציא אני את הקרחה שאינה אלא במקום שער ואימא בנים ולא בנות בין לקרחה בין לגדידה וכי כתב כי עם קדוש אתה לה' אלהיך בשריטה הוא דכתיב קסבר איסי שריטה וגדידה אחת

דאילא איבוד נשמה. משום הכי חייביה רחמנא לגלח כופר: **הקפה הראש.** המשוה לדעיו לאחורי אזנו ולפדחתו [מ] שאחורי האזנים חלקים הם עד סמוך לגובה והלדעים מקום שער הם כולם והמשחית שער הלדעים שיהא ראשו מוקף בשוה לפדחתו ולדעיו ואחרי אזניו עגול סביב היא הקפה: **כל שישנו בהשחתה.** דזקן ישנו בהקפת הראש: **ולא זקן אשתך.** אפילו העלתה זקן והשחיתה: **פאת פאת.** כתיב בישראל פאת זקנך וכתיב בכהנים [נ] ופאת זקנם לא יגלחו וקס"ד דכי כתיב אמור אל הכהנים בני אהרן ולא בנות אהרן אכולא מילתא דכתיב בההוא עניינא קאי: **נשתוק קרא מיניה.** מג"ש דפאת פאת למעוטי נשים ישראליות ותיתי פטורא בק"ו מכהנות: **הפסיק הענין.** ולא קאי בני אהרן אלא אטומאה לחוד שיש הפסק בנתים כגון לה יטמא: **מבעיא ליה לדפנייא.** ליתן את האמור של זה בזה ושל זה בזה דלא נתחייב אלא בהשחתה שע"י גילוח וכיון דאיכא לאוקמי לג"ש להכי לא תדרשה למעוטי בנות הואיל והפסיק הענין: **מנקט.** פליינ"א של מלאכי חרבות שמחליקין בס את תיק הסייף: **רהיטני.** פליינ"א של עושי תריסין: **א"ל לא יגלחו.** האמור בכהנים ואין דרך גילוח בכך ותיתי ג"ש ליתן האמור של כהנים בישראל ושל ישראל בכהנים: **אם כן.** דלהכי הוא דאתא נכתוב את שבזקנך דהוה ליה נמי כמאן דכתיב פאה דהא כתיב פאה בההוא קרא גבי ראש ומדהוי כתיב גבי זקן את שבזקנך ולא כתיב את זקנך ש"מ אפאה קאי וה"ק לא תשחית פאות שבזקנך והדר ליף גילוח דהשחתה בפאת פאת ישראל מכהנים א"נ בבנין אב חייב פאת זקן בכהנים כדכתיב ופאת זקנם לא יגלחו וחייב פאת זקן בישראל מאי פאת ש"מ תרתי ג"ש שלימה לימדך הכתוב אף לכל האמור בענין: **לטומאת נגעים.** שסימני מקום שיער חלוקים מסימני עור בשר שבנגעי עור בשר כתיב שער לבן ובסימני נתקי ראש וזקן שער להוב וקאמר הכא דאם העלתה אשה שער בזקנה הוו סימני נגעה כדין נתקי זקן: **בהדיא כתיב.** זקן של אשה דכתיב אים או אשה: **לטהרה נגעים.** לכשתטהר תטען דין טהרת מצורע בתגלחת וצפורים: **אילטריך.** לטומאת נגעים כדאמרן מעיקרא להשוות סימני נתקי זקן אשה לסימני זקן איש ודאמרת בהדיא כתיב סד"א לגדדין כתיב דאשה הכתוב בקרא לא קאי אלא אנתקי הראש ואו בזקן דכתיב בסיפיה אתאן לאיש ולא לאשה קמ"ל תנא דברייתא הרי הן כזקן לכל דבריהם: **בנים ולא בנות.** בנים אתם לה'[פ] לא תתגודדו ולא תשימו קרחה בנים ולא בנות לקרחה אבל לגדילה אף הבנות: **או אינו.** אלא אף לגדילה: **כשהוא אומר.** בפסוק שלאחריו כי עם קדוש אתה ואף הנשים בכלל עם: **ה"ג מרבה אני את הגדילה שישנה במקום שער ושלא במקום שער ומוציא אני את הקרחה שאינה אלא במקום שער:** גדידה. אשגרטיינ"ר וחוקי האמורי היו על מתיהן: **בשריטה הוא דכתיב.** וקס"ד שריטה וגדילה תרתי ניהו חד ביד וחד בכלי ואע"ג דשריטה בהאי עניינא לא כתיב כיון דדמיא לגדילה כתבה הכא ולא תימא אף היא נשים פטורות כתיב[פ] כי עם קדוש לרבויי והכי שפיר טפי ולאו לסרוסי קרא דהא בנים ולא בנות גבי גדילה כתיב ומיניה סליק:

אחת

עין משפט נר מצוה

א [מיי' פ"ג מהל' אבל הל' יא טור"ע י"ד סי' שנג סעי' ב]:

שפט ב מיי' פי"ב מהל' ע"ז הל' ב סמג לאוין נא טור"ע י"ד סי' קפא סעיף יב:

שצ ג מיי' שם טור שו"ע שם סעיף ו:

ד [מיי' שם הל"ז טור"ע שם סעי' יב]:

שצא ה מיי' שם הל' ז טור שו"ע שם סעיף י:

שצב ו מיי' פ"א מהל' טומאת צרעת הלכה ח:

תורה אור השלם

1. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה אֱמֹר אֶל הַכֹּהֲנִים בְּנֵי אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם לְנֶפֶשׁ לֹא יִטַּמָּא בַּעֲמִיתוֹ:
ויקרא כא א

2. לֹא תַקִּפוּ פֵּאַת רֹאשְׁכֶם וְלֹא תַשְׁחִית אֶת פְּאַת זְקָנֶךָ: ויקרא יט כז

3. לֹא יִקְרְחוּ קָרְחָה בְּרֹאשָׁם וּפֵאַת זְקָנָם לֹא יְגַלֵּחוּ וּבְבְשָׂרָם לֹא יִשְׂרְטוּ שָׂרָטֶת:
ויקרא כא ה

4. וְאִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יִהְיֶה בּוֹ נֶגַע בְּרֹאשׁ אוֹ בְזָקָן: ויקרא יג כט

5. בָּנִים אַתֶּם לַיְיָ אֱלֹהֵיכֶם לֹא תִתְגֹּדְדוּ וְלֹא תָשִׂימוּ קָרְחָה בֵּין עֵינֵיכֶם לָמֵת:
דברים יד א

מוסף רש"י

איש דבר מצות. משלש בעל הטור כופר ליוכיס משום דבעלייה ממלות (שם). **בני אהרן.** לנפש לא יטמא. **ולא בנות אהרן.** נאמרה זו (סוטה כג:). **ולא תשחית את פאת זקנך.** סוף הזקן והן תמש שעיס בכל לאי אלמי לאמר לעמלה אלא הראש שהוא רחב ויש בו שתי פאות ואחת למטה בסנטרו מקום תכור שני הלחיים יחד (ויקרא יט כז). **והני נשי הואיל וליתנהו בהשחתה.** דלית להו זקן. **לקפה.** כלל שאפילו אשה המקפת את הגדול פטורה (נזיר נז:). **לא יגלחו.** גבי כהנים כתיב, ולא תשחית את פאת זקנך ישראל כתיב, וילפינן להו בג"ש הלאי מהלאי דפאה פאה (מכות כא.). **ת"ל לא תשחית.** ומספריס אינן משחיתים, שאין מותכין שיער בצד עיקר כתער (שם). **גילוח שיש בו השחתה.** דרך לגלח בו ומשחית והייט תער, אבל רהיטני משחית ואין דרך לגלח בו, ומספריס מגלחין ואין משחיתים (שם).

מסורת הש"ס

פ) [בכת"י נוסף: לריכא ואי אשמעינן הני תרתי הכא משום כפרה והכא משום חיוטא אבל לענין קטלא אים דבר מצות לאלה כופר אבל אשה לא לריכא ואי אשמעינן כופר משום דאיכא איבוד נשמה וכו'. וכ"ה כ"ז בב"ק], ב) ת"כ ריש פ' אמור סוטה כג:, ג) מיר מ:, ד) [בכת"י: ולאיתנהו, וכן בסמוך דליתנהו], ה) [ברכות ד: וש"נ], ו) [ע' תוס' שבועות כב: ד"ה אב"א], ז) [תוספתא דנגעים פ"ד ה"א], ח) [לעיל כא: וש"נ], ט) מכות כא. מיר מ: נח: ת"כ פ' קדושים פרק ו, י) [בכת"י: בו], כ) [בכת"י נוסף: קאי אאשה], ל) [בכת"י איסי בן יהודה אומר אף בבל יקרחו], מ) [מכות כ ע"ב, וע"ש בכת"י], נ) [ויקרא כא, ה], ס) [בדפו"ר כתב], ע) [יבמות פ. וסס:], פ) [ע' היטב תוס' יבמות פ: ד"ה דהכא], צ) ל"ל אי מסברא דלעיל. רש"ל], ק) [לל"ל דשמעינן בנגעים לית], ר) [ר"כגון הקפת הראש" יש לגמוח. (רש"ש ע"ש, ולל"ל כגון קרחת הראש)],

---

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה בנים וכו' לה' אלהיכם לא תתגודדו: (ב) תוס' ד"ה אם כן וכו' והפסיק הענין וכו' גבי לאם והדר לילף גילוח דכתיב גבי כהנים דהוי השחתה בפאת פאת ישראל מכהנים אי נמי נוכל ללמוד בבנין אב חייב פאת זקן בכהנים כדכתיב ופאת זקנם לא יגלחו וחייב פאת זקן בישראל מאי פאת ש"מ תרתי ג"ש שלימה לימדך

לעזי רש"י

פליינ"א. מקצועה.
אישגרטיניי"ר. לסרוט.